

CREATIVITATEA

Planul lectiei

Definiția și factorii psihologici implicați în procesul creației

Procesul creativ

Niveluri ale creativității

Metode de stimulare și dezvoltare a creativității

Definiția și factorii psihologici implicați în procesul creației

Definiție: Creativitatea reprezintă ansamblul unitar al factorilor subiectivi și obiectivi care duc la realizarea de către indivizi sau grupuri a unui produs original și de valoare pentru societate.

Factorii psihologici implicați în procesul creației:

Factori intelectuali

Factori non-intelectuali

Factori intelectuali:

- *Factorii de fluență/fluiditate*, identificați de Guilford: fluența verbală, fluența asociațională, fluența expresională, fluența ideatională;
- *Flexibilitatea gândirii*: ușurința cu care un individ face legături noi între elemente independente, restructurează scheme, clișee. Opusul acesteia este rigiditatea gândirii.
- *Originalitatea*: soluții neobișnuite, ingeniozitate, asociații surprinzătoare între cunoștințele deținute;
- *Inteligența*; nu există întotdeauna o corelație pozitivă între valoarea IQ și creativitate;
- *Imaginația*, în special cea creatoare (sau productivă). Procedeele imaginației produc combinații noi, originale, fără de care creativitatea nu poate fi concepută.

Factori non-intelectuali:

- *Factori aptitudinali*: aptitudinile speciale favorizează desfășurarea unor tipuri de activități cu rezultate supramedii (aptitudini artistice, tehnice, literare, muzicale).
- *Factori motivaționali și atitudinali*: motivația intrinsecă îl orientează pe om spre ceea ce-l preocupă, ce îl atrage. Atitudinile creative pot favoriza dezvoltarea aptitudinilor.
- *Factorii temperamental* își pun amprenta asupra stilului creator al persoanei.

- *Factori sociali și psihosociali.*

Psihologul Paul-Popescu Neveanu apreciază că, în calitate de dimensiune complexă a personalității, creativitatea poate fi explicată prin *modelul bifactorial*, care constă în interacțiunea optimă între *aptitudini și atitudini*, între *vectori (pozitivi sau negativi) și operații (creative sau noncreative)*.

Procesul creativ

Etapele procesului creativ:

a. *Prepararea sau pregătirea* este o etapă deosebit de complexă și uneori decisivă pentru reușita procesului creator, în cadrul căreia au fost puse în evidență următoarele subetape:

sesizarea problemei;

analiza și definirea problemei;

acumularea materialului informațional;

formularea de ipoteze preliminare, încercarea de restructurare a materialului, schițarea primelor soluții.

b. *Incubația (perioada frustrației)* este etapa de așteptare în care la nivelul subconștientului sau inconștientului au loc asociații între informații.

c. *Illuminarea* este faza în care ideea, soluția la o problemă apare brusc, fără știrea sau intenția persoanei. Se produce în stări mai puțin conștiente — de somn, stare de trezire, în general tocmai când nu te aștepti să poți găsi o soluție la o problemă.

d. *Verificarea* este etapa în care soluția este testată logico-matematic sau experimental; este o etapă de elaborare, revizuire și cizelare a ideilor și soluțiilor, presupunând o gândire solidă.

III. Nivelurile creativității

1.Creativitatea expresivă este forma fundamentală de creativitate care se manifestă în comportamentul nostru, în gesturi, mimică, desenele copiilor mici.

2.Creativitatea productivă este cea care se materializează în anumite produse originale.

3.Creativitatea inventivă duce la invenții și descoperiri. Ea pune în evidență capacitatea de a sesiza relații noi și neobișnuite în cadrul unor fenomene cunoscute.

4.Creativitatea inovativă presupune înțelegerea principiilor fundamentale ale unui domeniu (artă, știință) și îmbunătățirea într-un mod semnificativ a unui produs.

5.Creativitatea emergentă este nivelul suprem al creativității la care ajung foarte puțini indivizi și care presupune descoperirea unui principiu, a unei idei care revoluționează un întreg domeniu al cunoașterii.

IV. Stimularea și dezvoltarea creativității

Creativitatea există sub formă latentă, virtuală, în grade și proporții diferite la fiecare individ și poate fi stimulată, educată și antrenată.

Dezvoltarea creativității presupune întâi înlăturarea unor blocaje:

Blocaje cognitive, care constau în unele scheme și stereotipuri cognitive care împiedică realizarea unor restructurări, a unor asociații noi, stabilirea unor noi utilități și structuri existențiale.

Blocaje de natură psihologică: conformismul, normele de comportament învățate de individ și de grup.

Blocaje afective: teama de a nu greși, de a nu se face de râs, de a nu se compromite.

Metode de stimulare a creativității

Brainstormingul (furtună în creier, asaltul de idei)

Esența metodei constă în separarea intenționată a actului imaginației de faza gândirii critice, obiective, raționale.

Sinectica (metoda analogiilor)

Se folosesc două operații de bază: să faci ca un lucru ciudat să devină familiar, iar un lucru familiar să devină ciudat.

Metoda 6-3-5

Grupul cuprinde 6 persoane, fiecare emite câte 3 idei, care sunt prelucrate de celelalte 5 persoane.

Creativitatea poate fi dezvoltată și în cadrul sistemului de învățământ prin stimularea comunicării libere și eficiente între educator și educat, stimularea inițiativei în formularea de probleme, în exprimarea opiniilor, a soluțiilor, utilizarea de metode creative de învățare.